

ЛЕКЦІЯ 2: ЄВРОПЕЙСЬКА СОЦІОЛОГІЯ ВІЙНИ ТА МИРУ

1. Детермінанти оптимізації взаємозв'язку миру та війни у розвитку соціального світу України – Європейський досвід

Сучасний етап розвитку України можна охарактеризувати як перехідний, у якому перехід здійснюється від неорганізованого капіталізму до демократичного сталого розвитку суспільства, відбувається узгодження тенденцій формування глобального світу та фактичного набуття незалежності. Посилення цих тенденцій загострюється в умовах напруження міжнародних відносин, які перетворюються у воєнні дії.

Оскільки у сучасному глобалізованому світі виникла небезпека тероризму, застосування зброї масового ураження, руйнівні процеси набувають глобальний характер. Ці обставини, що стали прикметною рисою сучасного світу, пояснюються динамічністю змін геополітичної обстановки, дисбалансом військової потужності держав, стрімким розвитком засобів збройної боротьби і способів ведення бойових дій і появою на цій основі нових концепцій війни [155, с. 9]. Сучасна війна на Сході України становить глобальну загрозу для розвитку європейських держав. Тобто, на зміну масштабним війнам цивілізацій пришли локальні озброєні сутички, детерміновані культурними і воєнними протиріччями сусідніх держав.

Але у світі сформувалися стійкі поняття: *peacekeeping* and *peacebuilding*, які перекладаються відповідно – підтримання миру та будівництва миру [191]. Ці процеси уособлюють головну роль взаємозв'язку держави із громадянським суспільством як «будівельників» соціального світу та основними акторами у протилежних процесах миру та війни. Наприклад, учасники шведського дослідницького проекту SIPRI аналізують осередки конфліктів у світі, їх ресурси; тенденції розвитку конфліктної ситуації, її причини, динаміку та наслідки; збирають вичерпну інформацію про міжнародні багатосторонні миротворчі операції із підтримання та будівництва миру. Ще однією із міжнародних організацій, із якою необхідно Україні

плідно співпрацювати для вироблення культури миру та отримувати необхідну інформацію для попередження конфліктних ситуацій заздалегідь – є PRIO. Це є міжнародний науково-дослідницький інститут, чия основна мета полягає в тому, щоб провести дослідження щодо умов мирних відносин між державами, групами і людьми. Інститут є незалежною, міжнародною та міждисциплінарною організацією і досліджує питання миру і конфлікту [189].

Сутністю воєнних конфліктів є насильство. Досить часто народ країни, яка потерпає від агресії іншої країни, піддається озброєній силі, дух народу зламується й частина спільноти приймає недержавні, антинаціональні ідеї країни-загарбника. Солідарність і патріотизм перестають бути домінантними у країні, повага до Батьківщини знижується.

Тому ґрунтовна політика патріотичного виховання в Україні у наш час розглядається як міра діалектичного взаємозв'язку миру та війни. При цьому процеси управління та самоорганізації є стимулюючими для реакції суспільства, яка викликає відповідні дії і призводить до миру або війни.

З'ясовано детермінанти оптимізації взаємозв'язку протилежних процесів миру та війни, які визначенні у причинно-наслідковому зв'язку станів та способів організації соціального світу: по-перше, протиріччя цілісності розвитку українського суспільства у відносинах «регіони – держава» у процесі діяльності суб'єктів соціального світу; по-друге, розвиток держави та громадянського суспільства, їх взаємодія та гармонійна співпраця; по-третє, осмислення спрямованості суспільства і геоекономічних та геополітичних інтересів уряду – їх невизначеність, а також, внутрішня слабкість держави обумовлюють механізми смуту – «свій – чужий», мобілізації – «солідарність – протистояння» зі сусідніми країнами, що визначає воєннотворчі процеси на державному та міжнародному рівнях; по-четверте, діяльність міжнародних організацій та інституцій в улагодженні конфлікту, мобілізація миротворчих міждержавних взаємовідносин, гармонізація спільних зусиль в антивоєнній та миротворчій діяльності; по-

п'яте, формування суб'єктів миру в інституті освіти та сім'ї, а також, суб'єктів розвитку соціального світу України, що є основою для нової стратегії гібридно-мережевого миру під впливом аналогічних видів війни, – тобто, відновлення миру необхідно проводити гібридним та мережевим способом на усіх рівнях безпеки країни; по-шосте, створення «фабрик думки», спрямованих на миротворення та підтримку миру, обмін досвідом між державами та громадськими і громадянськими інституціями.